

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Проект!

ЗАКОН

за Националния архивен фонд и архивите

Глава първа
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Този закон урежда опазването на архивните документи като част от Националния архивен фонд, организацията на архивната мрежа и дейността на архивите.

(2) Този закон урежда и реда за съхраняване на приключените в държавните организации документи до тяхното предаване в държавен архив или унищожаване.

Чл. 2.(1) Архивен документ е излязъл от текуща употреба документ, в който се съдържа информация за значими личности, факти, събития и процеси от развитието на държавата и обществото.

(2) Архивни документи са документи, информацията върху които е закрепена на хартиен или подобен на него носител или на звуков, филмов, електронен или друг технически носител.

(3) Архивните документи могат да са:

1. актове на държавните органи и на органите на местното самоуправление и документи, създадени в техните администрации при или по повод осъществяването на дейността им;

2. документи, създадени в организациите на бюджетна издръжка и в другите държавни институции, като Българската народна банка, Националният осигурителен институт и Националната здравноосигурителна каса, Българското национално радио, Българската национална телевизия, Българската телеграфна агенция, Българската академия на науките и държавните висши училища, при или по повод осъществяването на тяхната дейност;

3. ръкописи, автографи, фотографии и други документи на значими за обществото личности;

4. документи за значими факти, събития и процеси в политическия, обществения, стопанския и културния живот;

5. документи за развитието на науката, техниката и технологиите.

Чл. 3. (1) Архивните документи могат да бъдат собственост на държавата, на граждани или на юридически лица.

(2) Архивните документи могат да се съхраняват в държавни и частни архиви, както и с тях да се съставят архивни сбирки.

(3) Архивът е организация, която комплектува, води на отчет и съхранява архивни документи с цел тяхното опазване и предоставяне за използване.

(4) Архивната сбирка е колекция от тематично свързани архивни документи, съставена от техния собственик - гражданин или юридическо лице.

Чл. 4. (1) Архивните документи по чл. 2, ал. 3. т. 1 и 2 са държавна собственост и се предават от държавните организации за съхраняване в държавен архив.

(2) В държавните архиви се съхраняват и придобитите от държавата архивни документи, както и копия на архивни документи - собственост на български или чужди граждани или юридически лица.

(3) Държавните архиви осигуряват публичен достъп до архивните документи и копията на архивните документи, които се съхраняват в тях.

Чл. 5. (1) Гражданите и юридическите лица могат да поискат определяне на притежаваните от тях документи като архивни документи.

(2) Гражданите и юридическите лица могат да учредяват частни архиви или да съставят архивни сбирки с притежаваните от тях архивни документи, както и да предоставят архивни документи - тяхна собственост, за съхраняване в държавен или частен архив.

Чл. 6. (1) Държавата полага грижи за опазването на архивните документи като част от Националния архивен фонд.

(2) Всички архивни документи независимо от формата на собственост върху тях и мястото на съхраняването им са част от Националния архивен фонд и се вписват в Регистъра на Националния архивен фонд.

(3) Държавата подпомага издирването, опазването и популяризирането на архивни документи - част от Националния архивен фонд, извън територията на страната в съответствие с вътрешното законодателство на държавите, на чиято територия се намират, както и с влезлите в сила международни актове, по които Република България е страна.

Чл. 7. (1) Архивните документи - движими паметници на културата, които са включени във фондовете на музеите, се съхраняват при спазване изискванията и на този закон.

(2) Музеите, които са държавни или общински културни институти, осигуряват публичен достъп до съхраняваните от тях архивни документи.

Чл. 8. За издаването на предвидените в закона удостоверения и лицензи се събира държавна такса, определена с тарифа, приета от Министерския съвет.

Глава втора

УПРАВЛЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ АРХИВЕН ФОНД

Чл. 9. (1) Държавната политика за опазване на Националния архивен фонд и за развитие и усъвършенстване на архивното дело и архивната мрежа се провежда от председателя на Държавна агенция "Архиви".

(2) Председателят на Държавна агенция "Архиви":

1. ръководи и представлява агенцията;
2. осъществява общото ръководство, координация и контрол върху дейността по комплектуването, воденето на отчет и съхраняването на архивните документи в държавните архиви на агенцията и определя, организацията на работа с тях;
3. определя реда за използване на архивните документи, техните копия и на създадения за тях научно-справочен апарат в държавните архиви на агенцията;
4. утвърждава с наредба критериите за определяне на архивните документи;
5. определя с наредба изискванията към комплектуването, воденето на отчет и съхраняването на архивните документи в архив, както и към тяхната консервация и реставрация и предоставяне за използване;
6. координира дейността на държавните архиви на агенцията с учрежденските архиви и със специализираните архиви в другите държавни организации;

7. издава и отнема лицензи за частен архив;

8. представлява държавата при придобиване на архивни документи или техни копия чрез правни сделки с цел обогатяване фондовете на държавните архиви на агенцията;

9. координира издателската и научноизследователската дейност в държавните архиви на агенцията.

(3) Председателят на Държавна агенция "Архиви" може да създава комисии, които да го подпомагат при решаването на конкретни проблеми във връзка с осъществяваните от него правомощия.

(4) Председателят на Държавна агенция "Архиви" може да упълномощава директорите на държавните архиви в агенцията да придобиват чрез правни сделки архивни документи с цел обогатяване фондовете на техните архиви.

Чл. 10. (1) За координация при осъществяването на държавната политика за опазване на Националния архивен фонд и за развитие и усъвършенстване на архивното дело и архивната мрежа се създава Национален съвет по архивите с председател - председателят на Държавна агенция "Архиви", и членове - административни ръководители или други представители на държавните организации - основни фондообразуватели на държавните архиви, директори на държавни архиви в Държавна агенция "Архиви" и ръководители на специализирани архиви в други държавни администрации и институции, както и директорът на Националния исторически музей.

(2) Националният съвет по архивите:

1. обсъжда и изразява становище по проектите на стратегии, програми и нормативни актове, свързани с опазването на Националния архивен фонд и с развитието и усъвършенстването на архивното дело и архивната мрежа;

2. координира взаимодействието между учреденските архиви и държавните архиви, както и между Държавна агенция "Архиви" и държавните архиви извън нейната структура;

3. съгласува критериите за определяне на архивни документи;

4. съгласува изискванията към комплектуването, воденето на отчет и съхраняването на архивните документи в архив и към тяхната консервация и реставрация, предоставяне за използване и издаване.

(3) Структурният състав на Националния съвет по архивите и редът за неговата работа се определят от Министерския съвет.

Чл. 11. (1) Държавна агенция "Архиви" е администрация на пряко подчинение на Министерския съвет.

(2) Държавните архиви на агенцията са със статут на дирекции в нейната структура.

(3) Държавна агенция "Архиви":

1. определя документите като архивни и води Регистъра на Националния архивен фонд;

2. организира и осъществява в архиви комплектуването, воденето на отчет и съхраняването на архивни документи - държавна собственост;

3. осигурява публичен достъп до архивните документи, които се съхраняват в държавните архиви на агенцията;

4. документираща състава и съдържанието на Националния архивен фонд и на фондовете на държавните архиви на агенцията и осигурява научно-справочен апарат за тях;

5. методически подпомага и контролира дейността по опазването на документите в учреденските архиви на държавните организации;

6. методически подпомага дейността на специализираните архиви в другите държавни организации;

7. осъществява предвидените в този закон разрешителни и контролни функции по отношение на частните архиви и на съхраняваните в тях архивни документи;

8. осъществява консервация и реставрация на архивни документи и създава техни копия;

9. организира издирването и придобиването от държавата на архивни документи - собственост на български и чужди граждани или юридически лица, както и създаването или придобиването на копия на такива документи;

10. осъществява и координира издателската и научноизследователската дейност на архивите.

Чл. 12. (1) Държавна агенция "Архиви" е юридическо лице на бюджетна издръжка.

(2) По бюджета на Държавна агенция "Архиви" постъпват приходите от:

1. държавни такси за издаване на удостоверения за архивен документ и за издаване на лицензи за частен архив;

2. експертизи за архивна стойност;

3. консервационно-реставрационни услуги на граждани и

4. услуги по договори за временно съхраняване на архивни документи - собственост на граждани и юридически лица;

5. изготвяне на копия на архивни документи и извършване на справки относно тях;

6. продажба на издания на агенцията;

7. участие в експозиции или в изготвянето на филмови продукции;

8. събрани глоби и имуществени санкции по този закон.

Глава АРХИВНИ ДОКУМЕНТИ

Раздел 1 ЕКСПЕРТИЗА И ОПРЕДЕЛЯНЕ НА АРХИВНИ ДОКУМЕНТИ

Чл. 13. (1) Определянето на документ като архивен може да бъде извършено само от държавен архив въз основа на експертиза за неговата архивна стойност.

(2) Всички документи от учрежденските архиви след изтичането на сроковете по чл. 41 се представят в определения по реда на чл. 25, ал. 5 държавен архив.

(3) Музеите, които са държавни или общински културни институти, са длъжни да поискат експертиза за архивна стойност на съхраняваните в техните фондове движими паметници на културата, които могат да се определят като архивни документи по смисъла на чл. 2. Определянето на движимите паметници на културата като архивни документи се извършва от съответния по профил архив, а ако няма такъв - от териториалния архив на Държавна агенция "Архиви" по седалището на музея.

(4) Определянето като архивни на издирените извън територията на страната документи се извършва от държавния архив, който е осъществил тяхното издирване.

Чл. 14. (1) Гражданите и юридическите лица могат да поискат определяне на притежаваните от тях документи като архивни от държавен архив по техен избор.

(2) Документите по ал. 1 могат да бъдат представени като отделни архивни документи или като съставена от техния собственик архивна сбирка.

Чл. 15. (1) Във всеки държавен архив се създава постоянна експертно-проверочна комисия, която извършва експертизата за архивна стойност.

(2) Експертно-проверочната комисия се състои най-малко от трима членове - служители на държавния архив, определени със заповед на неговия ръководител. При

необходимост в работата на комисията могат да бъдат привлечени и външни експерти.

(3) Експертно-проверочната комисия установява по утвърдените от председателя на Държавна агенция "Архиви" критерии дали даден документ съответства на изискванията за архивен документ по смисъла на чл. 2.

Чл. 16. (1) Експертно-проверочната комисия изготвя заключение, в което отразява резултата от извършената експертиза за архивна стойност.

(2) Когато експертно-проверочната комисия установи наличие на архивна стойност на документ, ръководителят на съответния архив утвърждава нейното заключение.

(3) За архивните документи и архивните сбирки - собственост на граждани или юридически лица, се издава удостоверение от ръководителя на съответния държавен архив.

(4) Лицата по чл. 14, ал. 1 заплащат разходите по извършване на експертизата на представените от тях документи по нормативи, утвърдени от министъра на финансите, освен ако предварително заявят, че безвъзмездно ги предоставят на държавен архив.

Раздел II

РЕГИСТЪР НА НАЦИОНАЛНИЯ АРХИВЕН ФОНД

Чл. 17. (1) Всички архивни документи и архивни сбирки се вписват въз основа на утвърденото по реда на чл. 16, ал. 2 заключение в Регистъра на Националния архивен фонд, който се води от Държавна агенция "Архиви".

(2) Вписването на архивни документи и архивни сбирки, определени като такива от държавен архив на Държавна агенция "Архиви", се извършва служебно.

(3) Държавните организации подават искане за вписване на архивните документи и архивните сбирки, определени като такива в специализираните им архиви, в едномесечен срок от утвърждаване на заключението по реда на чл. 16, ал. 2.

(4) Гражданин или юридическо лице може да регистрира съставена от негови архивни документи архивна сбирка, като поиска нейното вписване в Регистъра на Националния архивен фонд.

Чл. 18. (1) В Регистъра на Националния архивен фонд се вписват данни относно състава и съдържанието на архивните документи, техния собственик и мястото на съхраняването им.

(2) Собственикът на архивен документ в едномесечен срок от придобиването му е длъжен да поиска съответната промяна на вписаните в регистъра обстоятелства.

(3) В срока по ал. 2 държавните организации подават искане за промяна на вписаните обстоятелства, когато придобият архивни документи с цел обогатяване на фондовете на специализираните си архиви.

Чл. 19. Обстоятелствата, които подлежат на вписване в Регистъра на Националния архивен фонд, и редът за неговото водене се определят с наредба на Министерския съвет.

Раздел III

ОПАЗВАНЕ НА АРХИВНИТЕ ДОКУМЕНТИ

Чл. 20. (1) Забранява се унищожаването на архивни документи независимо от формата на собственост върху тях.

(2) Архивен документ може да бъде унищожен, след като въз основа на вторична експертиза за неговата архивна стойност се установи, че той е загубил това си качество.

(3) Държавните архиви могат да извършват вторична експертиза за архивната стойност на архивен документ не по-рано от 10 години от определянето му като такъв.

(4) Когато в резултат на вторичната експертиза експертно-проверочната комисия установи, че даден архивен документ е изгубил това си качество, нейното заключение се утвърждава от ръководителя на държавния архив.

(5) В случаите по ал. 2 архивните документи - държавна собственост, подлежат на унищожаване въз основа на заповед на ръководителя на съответния държавен архив.

Чл. 21. (1) Архивните документи - държавна собственост, не могат да бъдат предмет на сделки.

(2) По изключение архивни документи - държавна собственост, могат да бъдат временно изнасяни извън територията на страната.

Чл. 22. (1) Когато гражданин или юридическо лице желае да прехвърли собствеността върху притежаваните от него архивни документи на чужд гражданин или юридическо лице и/или да ги изнесе извън територията на страната, той предварително уведомява за това Държавна агенция "Архиви".

(2) В случаите по ал. 1, преди архивните документи да бъдат придобити от чужд гражданин или юридическо лице, председателят на Държавна агенция "Архиви" може да предложи тяхното закупуване от държавата или да поиска предоставяне на тяхно копие за съхраняване в държавен архив.

Глава четвърта АРХИВИ

Раздел 1 ВИДОВЕ АРХИВИ

Чл. 23. (1) Архивните документи се съхраняват в държавни или в частни архиви, които могат да бъдат архиви с общ профил и специализирани архиви.

(2) В архивите с общ профил се съхраняват архивни документи независимо от мястото и периода, през който са създадени, от техния вид и носител.

(3) Специализираните архиви се създават за съхраняване на архивните документи на отделни фондообразователи и/или на архивни документи от определен вид, период или носител на закрепената върху тях информация.

Раздел II ДЪРЖАВНИ АРХИВИ

Чл. 24. Държавата организира опазването на архивните документи - държавна собственост, чрез държавните архиви в Държавна агенция "Архиви" и чрез държавни архиви в други държавни организации.

Чл. 25. (1) В Държавна агенция "Архиви" се създават централни архиви, които могат да бъдат с общ профил и специализирани архиви, и териториални архиви с общ профил. В централните и териториалните архиви с общ профил се съхраняват архивни документи, за които няма създаден специализиран държавен архив.

(2) Архивните документи, които са актове на централните държавни органи, и документите, създадени в техните администрации, както и документите на държавните институции по чл. 2, ал. 3, т. 2 се предават в централен архив на Държавна агенция "Архиви".

(3) В Устройствения правилник на Държавна агенция "Архиви" се определят видът, наименованието и седалището на държавните архиви в нейната структура.

(4) Председателят на Държавна агенция "Архиви" определя държавните архиви на агенцията, на които съответните учрежденски архиви са фондообразователи.

Чл. 26. (1) Архивни документи - държавна собственост, могат да се съхраняват от други държавни организации в предвидените в този закон случаи.

(2) Специализираният архив, в който се съхраняват международните договори и външнополитическата документация, създадена в резултат от дейността на Министерството на външните работи, е Дипломатическият архив в Министерството на външните работи.

(3) Специализираният архив, в който се съхраняват архивните геодезични, картографски и кадастрални документи, е Геокартфонд в Агенцията по кадастъра.

(4) Специализираният архив, в който се съхраняват архивните кинодокументи, е Националната филмотека.

(5) Специализираният архив, в който се съхраняват архивните фонодокументи, е Националната фонотека.

(6) Архивните документи за периода от възникването на българската държава до 1878 г. се съхраняват в специализирания архив на Народната библиотека "Св. св. Кирил и Методий".

(7) Българската академия на науките, Българската национална телевизия, Българското национално радио и Националният институт за паметници на културата могат да имат специализирани архиви в структурите си за постоянното съхраняване на архивните документи, създадени или придобити при или по повод на тяхната основна дейност.

(8) Със закон или с акт на Министерския съвет могат да се създават специализирани архиви и в други държавни организации.

Раздел III ЧАСТНИ АРХИВИ

Чл. 27. (1) Юридическо лице, независимо от правната форма, в която то е учредено, може да осъществява дейност по комплектуване, водене на отчет и съхраняване на архивни документи след получаване на лиценз за частен архив, издаден от председателя на Държавна агенция "Архиви".

(2) Юридическите лица, които желаят да получат лиценз за частен архив, представят в Държавна агенция "Архиви" заявление, в което посочват:

1. вида на архива;
2. дали архивът се създава за комплектуване, водене на отчет и съхраняване на собствени архивни документи и/или за архивни документи -собственост на граждани или юридически лица;
3. дали архивът ще осъществява консервация и реставрация на архивни документи;
4. дали архивът ще предоставя за използване архивни документи;
5. помещенията, които ще се използват за архивохранилища, както и помещенията, които ще се използват за специализирани лаборатории за консервационно-реставрационна дейност и за читални, когато такива дейности ще се извършват от частния архив.

(3) Към заявлението за получаване на лиценз се прилагат одобрени от ръководния орган на юридическото лице правила за работата на частния архив, осигуряващи изпълнението на изискванията относно комплектуването, воденето на отчет, съхраняването, консервацията и реставрацията и използването на архивните документи.

Чл. 28. (1) В едномесечен срок от подаването на документите Държавна агенция "Архиви" извършва проверка за установяване на условията за съхраняване, консервация и реставрация и предоставяне за използване на архивните документи в посочените в заявлението помещения.

(2) В двумесечен срок от подаването на заявлението председателят на Държавна агенция "Архиви" издава или мотивирано отказва да издаде лиценз за частен архив.

(3) В лиценза за частен архив се определят:

1. видът на архива, а когато той е специализиран - видовете архивни документи, които той може да комплектува и съхранява;
2. дейностите, които той ще осъществява.

(4) Председателят на Държавна агенция "Архиви" отказва да издаде лиценз за частен архив, когато:

1. в посочените в заявлението помещения не са осигурени необходимите условия за съхраняване, консервация и реставрация и предоставяне за използване на архивните документи;

2. правилата за работа на архива не осигуряват изпълнението на изискванията относно комплектуването, воденето на отчет, съхраняването, консервацията и реставрацията и предоставянето за използване на архивните документи

Чл. 29. (1) Държавна агенция "Архиви" има право да извършва проверки в частните архиви относно спазването на изискванията за комплектуването, воденето на отчет, съхраняването, консервацията и реставрацията и предоставянето за използване на архивните документи.

(2) Юридическите лица, получили лиценз за частен архив, са длъжни да осигурят достъп на овластените от председателя на Държавна агенция "Архиви" служители до помещенията и документацията на архива.

(3) Председателят на Държавна агенция "Архиви" може да отнеме издадения лиценз, когато при проверката на частния архив се установи, че той:

1. системно нарушава изискванията относно комплектуването, воденето на отчет, съхраняването, консервацията и реставрацията и предоставянето за използване на архивни документи.

2. извършва дейност в нарушение на получения лиценз.

Раздел IV **ДЕЙНОСТ НА АРХИВИТЕ**

Чл. 30. (1) Архивите комплектуват архивните документи в архивни фондове и архивни колекции.

(2) Архивен фонд се създава за отделен фондообразувател.

(3) Тематично свързани архивни документи на различни фондообразуватели, които не позволяват да бъдат организирани в самостоятелни архивни фондове, се комплектуват в архивна колекция.

(4) При всяко постъпване на архивни документи в архив те се организират в архивни единици от един или няколко тематично и хронологично свързани документа, за което се съставя опис.

Чл. 31. (1) Архивните документи се водят на отчет във фондвата картотека на архива.

(2) Във фондвата картотека се вписват фондовете и архивните колекции и включените в тях архивни единици по описи с обобщени данни за техния състав и съдържание.

Чл. 32. Архивните документи се съхраняват в хранилища при условия, които осигуряват тяхното физическо запазване, защитата им от посегателства и подреждането им по подходящ с оглед на тяхното търсене начин.

Чл. 33. (1) Архивите осигуряват консервацията и реставрацията на съхраняваните в тях архивни документи, за да бъдат те физически стабилизирани и

възстановени в близък до техния първоначален вид при максимално запазване на автентичността им, като за целта могат да създават специализирани лаборатории.

(2) Консервация и реставрация на архивните документи се извършва само от лица, които имат необходимата професионална квалификация за извършване на съответната консервационно-реставрационна дейност.

Чл. 34. (1) Архивите задължително осигуряват копия на съхраняваните от тях особено ценни архивни документи, както и на архивните документи, които често предоставят за използване.

(2) Копията на особено ценните архивни документи формират застрахователния фонд на архива и се съхраняват при условията и по реда, предвидени за архивните документи.

(3) При наличие на копие на архивен документ той се предоставя за използване по изключение.

(4) Придобитите от архива копия на архивни документи - собственост на български или чужди граждани или юридически лица, се комплектуват и съхраняват при условията и по реда, предвидени за архивните документи.

(5) Копията се вписват във фондната картотека на архива, а копията на особено ценните архивни документи и копията по ал. 4 - и в регистъра на Националния архивен фонд.

Чл. 35. (1) Архивите осигуряват достъпа на съхраняваните в тях архивни документи чрез предоставянето им за използване в читални, както и чрез предоставяне на техни копия.

(2) Архивните документи могат да бъдат представяни чрез включването им в експозиции, документални сборници, както и да бъдат отразявани във филмови продукции, ако са осигурени необходимите условия за тяхното опазване в експозицията или при изготвянето на филма.

Чл. 36. (1) За използването на архивните документи в държавните архиви се осигурява научно-справочен апарат.

(2) Използването на архивни документи и на научно-справочния апарат в читалните на държавните архиви е безплатно.

(3) При представянето на копия на архивни документи и на справки за тях в държавните архиви се заплащат разходите за тяхното изготвяне или извършване по нормативи, утвърдени от министъра на финансите.

(4) Държавните архиви могат да откажат предоставяне на архивни документи, когато в акта за безвъзмездното им придобиване са предвидени ограничения за достъпа до тях.

Чл. 37. Частните архиви предоставят за използване съхраняваните в тях архивни документи и техни копия при условията и по реда, предвидени в правилата за работа с тях, и при спазване на ограниченията за достъп до архивни документи - собственост на граждани и юридически лица, предвидени в сключения с тях договор за съхраняването им.

Глава пета

УЧРЕЖДЕНСКИ АРХИВИ

Чл. 38. (1) В структурата на всяка държавна организация се създава учрежденски архив, който обработва, води на отчет и съхранява излезлите от текуща употреба документи до тяхното предаване на държавен архив или унищожаване.

(2) Учрежденският архив осъществява своята дейност във взаимодействие със съответния държавен архив, на който организацията е фондообразувател.

(3) При закриване на държавна организация в акта за нейното закриване се определя друга държавна организация, на която се предава за съхраняване учрежденският архив.

Чл. 39. (1) Всички приключили в деловодството на организацията документи до 31 декември на текущата година се предават в нейния учрежденски архив до 30 юни на следващата календарна година.

(2) Деловодствата предават документите, организирани в дела съгласно утвърдената за тях номенклатура в организацията.

Чл. 40. (1) Сроковете, в които учрежденският архив съхранява предадените в него документи, се определят по видове дела от административния ръководител на организацията съгласувано с директора на държавния архив, на който тя е фондообразувател.

(2) След изтичането на определения за съхраняване срок документите се представят за експертиза от постоянна комисия в състав най-малко трима служители на организацията, определени от нейния административен ръководител.

(3) Комисията извършва оценка за ценността на документите и изготвя предложение до административния ръководител на организацията за продължаване на срока за съхраняването им или за тяхното унищожаване.

(4) Унищожаването на предложените от комисията документи се извършва въз основа на заповед, издадена от административния ръководител на организацията, съгласувана с директора на държавния архив, на който тя е фондообразувател.

Чл. 41. (1) Документите, съхранявани в учрежденските архиви в продължение на 30 години, се представят за експертиза за тяхната архивна стойност в държавния архив, на който съответната организация е фондообразувател.

(2) Документите, за които специален закон е предвидил срок за съхраняване по-дълъг от 30 години, както и документите, съдържащи класифицирана информация със срок на защита по-дълъг от 30 години, се представят за експертиза за тяхната архивна стойност в съответния държавен архив след изтичането на този по-дълъг срок.

Чл. 42. Документите, които не са определени като архивни при условията и по реда на глава трета, раздел I. могат да бъдат унищожени от организацията, в която се съхраняват.

Чл. 43. Редът за предаване на документите от деловодството. воденето им. на отчет в учрежденския архив и изискванията към тяхното представяне за експертиза за архивна стойност в държавен архив, както и организацията на работа на постоянната комисия по чл. 40. ал. 2 се определят с наредба на Министерския съвет.

Глава шеста

АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 44. За неизпълнение на задълженията по чл. 18, ал. 2 и чл. 22, ал. 1 се

налага глоба, съответно имуществена санкция, в размер от 300 до 1000 лв.

Чл. 45. При неосигуряване на достъп в случаите по чл. 29. ал. 2 на юридическото лице се налага имуществена санкция в размер от 300 до 500 лв.

Чл. 46. Юридическо лице, което организира дейност, присъща на частен архив, без да е получил за това лиценз, се наказва с имуществена санкция от 1000 до 3000 лв.

Чл. 47. (1) За нарушаване на изискванията относно комплектуването, воденето на отчет, съхраняването, консервацията и реставрацията и предоставянето за използване на архивните документи на юридическото лице, получило лиценз за частен архив, се налага имуществена санкция в размер от 1000 до 3000 лв.

(2) На юридическо лице, което извършва дейност в нарушение на получения лиценз, се налага имуществена санкция в размер от 1000 до 3000 лв.

Чл. 48. (1) Нарушенията се установяват с актове, съставени от длъжностни лица, определени от председателя на Държавна агенция "Архиви".

(2) Наказателните постановления се издават от председателя на Държавна агенция "Архиви" или от овластен от него директор на държавен архив.

(3) Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на този закон:

1. "Държавни организации" са администрациите на държавните органи и на органите на местното самоуправление, организациите на бюджетна издръжка, както и другите държавни институции, като Българската народна банка. Националният осигурителен институт, Националната здравноосигурителна каса, Българското национално радио. Българската национална телевизия, Българската телеграфна агенция, Българската академия на науките и държавните висши училища.

2. "Фондообразувател" е отделна личност или организация, създала или за която са създадени документи, определени при условията и по реда на този закон като архивни документи.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Този закон отменя Закона за държавния архивен фонд.

§ 3. В чл. 12, т. 2 от Закона за кадастъра и имотния регистър думите "Закона за държавния архивен фонд" се заменят със "Закона за Националния архивен фонд и архивите".

§ 4. В чл. 42, ал. 1 от Закона за счетоводството думите "Закона за държавния архивен фонд" се заменят със "Закона за Националния архивен фонд и архивите".

§ 5. В чл. 43 и 44 от Закона за счетоводството думите "Държавния архивен фонд" се заменят с "държавните архиви".

§ 6. В чл. 8, т. 2 от Закона за достъп до обществена информация думите "Държавния архивен фонд на Република България" се заменят с "държавните архиви".

§ 7. В чл. 33. ал. 2 от Закона за защита на класифицираната информация думите "Държавния архивен фонд" се заменят със "съответния архив на Държавна агенция "Архиви".

§ 8. В чл. 23. ал. 1, т. 21 от Закона за избиране на народни представители думите "Държавния архивен фонд" се заменят с "Държавна агенция "Архиви".

§ 9. В чл. 3, ал. 2 от Закона за ветераните от войните думите "Главното управление на архивите при Министерския съвет" се заменят с "Държавна агенция

"Архиви".

§ 10. В чл. 50, ал. 3 от Закона за замяна на воинските задължения с алтернативна служба думите "Главното управление на архивите при Министерския съвет" се заменят с "Държавна агенция "Архиви".

§ 11. (1) Министерският съвет в едномесечен срок от влизането в сила на закона преобразува Главното управление на архивите в Държавна агенция "Архиви" и приема нейния устройствен правилник.

(2) Служебните и трудовите правоотношения със служителите от Главното управление на архивите преминават в Държавна агенция "Архиви".

§ 12. Министерският съвет в срок шест месеца от влизането в сила на закона приема предвидените в него нормативни актове.

§ 13. Изпълнението на закона се възлага на председателя на Държавна агенция "Архиви".

Законът е приет от XXXIX Народно събрание на 2002 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:

(Огнян Герджиков)

МОТИВИ

към проекта на Закон за Националния архивен фонд и архивите

Приемането на нов закон за архивите в Република България се налага от:

1. Промяната на общественно-икономическите отношения и свързаната с това необходимост от актуализация на нормативната база в областта на архивното дело;
2. Необходимостта от съгласуване на нормативната уредба в областта на архивното дело с българското и европейското законодателство;
3. Необходимостта от разширяване на достъпа до архивна информация и използването ѝ за защита на правата и интересите на гражданите, за нуждите на управлението, за научни изследвания и др.

В проекта на предлагания закон се регламентират редица нови и основни въпроси на архивната дейност.

Въвежда се понятието "Национален архивен фонд". То е с по-широк обхват от досега съществуващото понятие "Държавен архивен фонд". Регламентират се неговият състав, организацията и опазването на архивните документи. Дава се възможност за легализиране на архивните документи и архивните сбирки - собственост на граждани и юридически лица, чрез вписването им в Регистъра на Националния архивен фонд. Разширява се и се усъвършенства съществуващата архивна мрежа, като се дава статут на специализирани държавни архиви на архивни центрове извън структурата на Държавна агенция "Архиви". Дава се възможност със закон или с акт на Министерския съвет да се създават специализирани архиви и в други държавни организации. За първи път се предоставя възможност да се създават частни архиви след получаване на лиценз.

За управлението на Националния архивен фонд се създава Държавна агенция "Архиви" като правопреемник на Главното управление на архивите при Министерския

съвет и на държавните архиви, която ще провежда държавната политика по опазването и използването на Националния архивен фонд. За първи път се регламентира създаването на Национален архивен съвет като координиращ орган при осъществяването на политиката за опазване на Националния архивен фонд и за развитие и усъвършенстване на архивното дело и архивната мрежа.

В законопроекта се регламентира максимално разширяване и либерализиране на достъпа до архивните документи и тяхното използване в държавните архиви. Съществен момент по отношение на достъпа и използването на архивните документи е равнопоставеността на български и чуждестранни граждани и юридически лица.

Регламентирани са основните архивни дейности експертизата и определянето на архивните документи, тяхното комплектуване, регистрацията, воденето на отчет, опазването, създаването на застрахователен фонд и др.

В законопроекта е регламентиран и редът за съхраняване в учрежденските архиви на приключилите в държавните организации документи. Предложена е промяна на срока за съхраняване на документите от 5 и 10 години на 30 години. Практиката до този момент показва, че сроковете 5 и 10 години са твърде кратки и след изтичането им документите все още са необходими за текущи и управленски нужди. По тази причина голяма част от основните документи си задържат във фондообразователите и в държавните архиви постъпват непълни фондове, разкъсват се информационните връзки, ощетяват се потребителите на архивна информация. Има дори случаи, когато архивни документи, постъпили за постоянно съхраняване в държавните архиви, се изискват обратно за текущите нужди на различни ведомства. Изхождайки от тази практика и от основния принцип в архивното дело за единство и недробимост на архивния фонд, предложеният срок 30 години е съобразен и с най-дългия срок за съхраняване в държавните организации на документите, съдържащи класифицирана информация. С тази промяна Република България, от една страна, ще се приобщи към архивната практика на европейските страни, а от друга страна, ще се създадат условия за по-добра организация и съхраняване на документите в учрежденските архиви.

Значително е завишена административнонаказателната отговорност за нарушаване разпоредбите на този закон.

Въз основа на изложеното Министерският съвет предлага на Народното събрание да разгледа и приеме внесеня законопроект.

16.12.2002 г.

ЗА МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Лидия Шулева)